

PSYCHOLOGIE VE ŠKOLNÍ PRAXI

JARO 2015

Zuzana Kročáková

Podmínky udělení zápočtu a jiné dohody: 1. DOCHÁZKA

- Můžete mít dvě absence, jejichž důvody mohou být jakékoli (**včetně praxe**, nemoci, kocoviny...), nemusíte se omlouvat.
- Pokud se nemůžete zúčastnit svého semináře, můžete si jej tentýž týden přijít nahradit do jiné seminární skupiny.
- Semináře se konají **v pondělí** 11.10 v 34, 12.05 ve 42, **v úterý** 8.25 ve 41, 9.20 ve 24, **ve středu** v 9.15 v 66, 10. 15 ve 20, 11.10 ve 24 a 12.05 ve 24.
- Pokud Vaše absence překročí povolené dvě, budete mne o tom informovat do 14 dnů od této absence a požádáte si o zadání náhradní práce na 7477@mail.muni.cz

Podmínky udělení zápočtu a jiné dohody: 2. PRÁCE V SEMINÁŘI

- Aby byl seminář opravdu seminářem, chci, abyste mu v hodině věnovali plnou pozornost a myšlenkovou kapacitu. Přeju si, abyste diskutovali, ptali se a oponovali...
- ...abyste mluvili o svých zkušenostech, vytvářeli si a přijímali nové úhly pohledu na známé věci.
- To by byla krása.

Podmínky udělení zápočtu a jiné dohody: 3. DOMÁCÍ ÚKOLY

- Namísto rozsáhlejší seminární práce budete vypracovávat krátké domácí úkoly, které „ladí“ s tématy seminářů.
- Úkoly budou spočívat v myšlenkové a názorové reakci na text či video. Vaše zpracování bude souvislý text odborného charakteru.
- Podrobné zadání každého úkolu bude přidáváno do této prezentace.
- Úkoly odevzdáte v papírové (nikoli elektronické) podobě na nejbližším semináři. (Úkoly nelze odevzdávat zpětně, max. zpoždění je 1 týden.)
- Jde mi o obsah, takže stačí, budou-li psané rukou na důstojném kusu papíru (žádné hlavičky, logo univerzity, titulní strana, abstrakt v angličtině a poděkování rodičům).
- Na každém úkolu bude vaše jméno, číslo úkolu + označení skupiny, do níž patříte (např. út 9.20).

podmínky udělení zápočtu a jiné dohody: 4. ZAKONČENÍ SEMINÁŘE

- V případě, že odevzdáte méně než 8 domácích úkolů, vyhrazuji si právo zadat vám závěrečnou seminární práci.
- Seminář bude zakončen zápočtovou písemkou, jejímž hlavním účelem bude, abyste si připomněli, že jste chodili na seminář že se na něm něco dělo.
- Pokud budete mít nějaký problém, komunikujte se mnou **včas**. Jsem ochotná se s vámi na leččems domluvit, pokud budete svou situaci řešit hned. Ale jsem velmi nevstřícná k prohlášením typu: „*Já jsem nevěděl/a a já jsem myslel/a, že...*“ na konci semestru.

TÉMATATA SEMINÁŘE

- vnitřní motivace
- práce s cílem
- kultura zpětné vazby
- hodnocení, známkování
- udržování kázně
- zvládání vlastních emocí
- zvládání konfrontačních situací
- vztahy se žáky
- vědomé řízení třídy
- spolupráce s rodiči

CÍLE SEMINÁŘE

Vědomosti, dovednosti, zkušenosti, které vám v praxi pomohou:

- ... nestát se krávou učitelkou
- ... nebýt žákům nepřítelem, ale průvodcem, mentorem, facilitátorem učení, vzorem
- ... vědomě řídit třídu
- ... zvládnout svou vlastní frustraci a stres a nepřenášet je na děti
- ... nepromarnit svou autoritu a udržet kázeň
- ... vychovávat s respektem
- ... mluvit s rodiči tak, abyste si byli vzájemně pomocníky
- ... vzdělávat, nejen učit; nabízet, ne nutit
- ... aby žáci chtěli, ne museli
- ... hodnotit tak, aby to mělo pro žáky přínos
- ... vybudovat ve třídě zdravé vztahy
- ... hledat inspiraci, nechat si pomoci

1. domácí úkol z 16., 17. a 18. února

Zaujměte stanovisko k následujícím tvrzením. Ke každému přidejte ano/ne/nemohu se rozhodnout. Pak si vyberte jedno, s nímž souhlasíte, jedno, s nímž nesouhlasíte, a jedno, kde jste se obtížně rozhodovali a své stanovisko (či váhání) zdůvodněte.

- Děti nemohou ve škole dělat jen to, co je baví.
- Znamka je pro dítě odměnou, jako je mzda odměnou za práci dospělého.
- Všechny děti se musí učit totéž.
- Hlavní je, aby učitel uměl dobře vyložit látku a udržel si ve třídě disciplínu.
- Cílem vzdělávání je osvojení znalostí a dovedností.
- Odpovědnosti dítě naučíme tím, že jsme důslední a neustále je kontrolujeme.
- Odměny a tresty jsou důležitými prostředky výchovy a vzdělávání.
- Škola musí představovat pro dítě určitý stres: připravuje je tak nejlépe na život, kde také bude muset čelit stresu.
- Život je samá soutěž, proto se ve škole děti také musí učit obstat v soutěži.

Reflexe 1. domácího úkolu

Stručné shrnutí vašich hlasů s mnou vybraným komentářem.

Děti nemohou ve škole dělat jen to, co je baví.

Nejvíce souhlasných stanovisek a také nejvíce komentářů, v nichž převažovaly argumenty, že by si pak hrály a neučily se, že děti nevědí, co budou v životě potřebovat, že by pak jejich život neměl žádný směr.

Známka je pro dítě odměnou, jako je mzda odměnou za práci dospělého. S tímto spíše nesouhlasíte, paralela kulhá v mnoha směrech.

Všechny děti se musí učit totéž. Převažuje nesouhlas, zmiňujete hodně argumentů, které vycházejí z toho, že děti nejsou stejné. Na druhé straně je zmiňována potřeba společného základu.

Hlavní je, aby učitel uměl dobře vyložit látku a udržel si ve třídě disciplínu. Souhlas a nesouhlas hodně vyrovnané. Nesouhlasící vidí učitele jako průvodce vzděláním a inspirátora. Souhlasné hlasy zdůrazňují význam učitelovy dovednosti poutavě a srozumitelně vysvětlit látku a udržet ve třídě disciplínu jako podmínku „klidu na učení“.

Cílem vzdělávání je osvojení znalostí a dovedností. Převažuje souhlas, i když ne výrazně. Ti, co nesouhlasí, často zmiňují formování a rozvoj celé osobnosti, rozvoj postojů apod.

Reflexe 1. domácího úkolu

Odpovědnosti dítě naučíme tím, že jsme důslední a neustále je kontrolujeme. Výrazný nesouhlas s podílem nerozhodných.

Odměny a tresty jsou důležitými prostředky výchovy a vzdělávání.

Zde se hlasy dělí rovnoměrně mezi všechny tři možnosti. Souhlasící si bez nich výchovu nedovedou představit, zdůrazňují jejich motivační funkci, zároveň přiměřenost a pravidla pro jejich užívání.

Škola musí představovat pro dítě určitý stres: připravuje je tak nejlépe na život, kde také bude muset čelit stresu. Převažuje nesouhlas, stres vás na stres nevytrénuje, škola by měla být bezpečné místo, ale mírný stres podporující výkon ano.

Život je samá soutěž, proto se ve škole děti také musí učit obstat v soutěži. Nejvíce „nemohu se rozhodnout“ ze všech tvrzení, vyrovnáno s nesouhlasem, souhlasících pomálu. Argumenty se většinou rozcházejí už na tom, je-li život samá soutěž.

Podle Jany Nováčkové jsou všechna předchozí tvrzení mýty provázející vzdělání nejen u nás. Pokud vás zajímají její argumenty, ve stručnosti je najdete zde: <http://www.stridavka.cz/myty-ve-vzdelavani-cast-2.html>

V celistvosti v knížce o 48 stranách Mýty ve vzdělávání.

Doporučuji přečíst zejména ty, u nichž jste si byli jistí, že platí.

Kdyby škola nebyla povinná

- Jak by vypadala škola, do které byste chodili, i kdybyste nemuseli?
- Z jakých východisek ve svém návrhu vycházíte?
 - co se rádi učíte?
 - co ve škole potřebujete?
 - za jakými učiteli byste rádi chodili?
 - za jakých podmínek se vám dobře učí?
 - co vás motivuje při učení?
 - jaké vzdělání by měla škola poskytnout?
 - co je v ní nenahraditelné, co se nemůžete naučit jinde?

Motivace a učení

Člověk je k učení předurčen, připraven, nastaven...

Rodí se nedokonalý, aby se mohl učit.

Učení mu poskytuje evoluční výhodu adaptace na vnější přírodní i sociální podmínky.

Při pochopení věcí mozek vyplavuje endorfiny, učení nám přináší uspokojení.

Tudíž není pravda, že kdyby děti nebyly k učení nuceny, nic by se nenaučily.

3 S vnitřní motivace k učení

SVOBODA

= rádi se učíme to, co si sami vybereme, způsobem a v čase, který vyhovuje našemu způsobu práce s informacemi

SMYSL

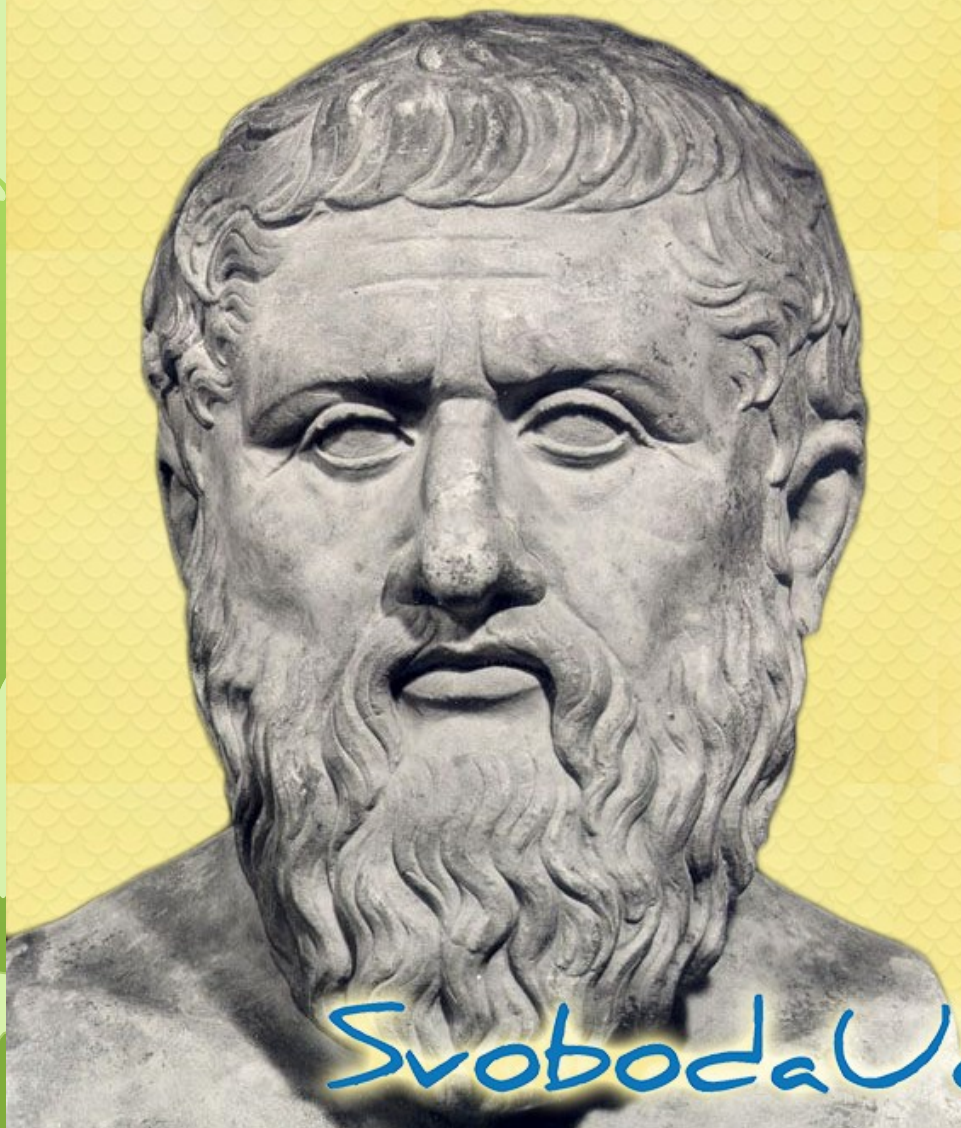
= informace a dovednosti, které nám dávají smysl, připadají nám užitečné v nejširším smyslu slova, paměť dobře uchovává a my máme přirozenou touhu se je naučit

SPOLUPRÁCE

= učení je snazší, můžeme-li si zvolit sociální prostředí, v němž se učíme; přítomnost druhých nás motivuje a inspiruje

Jana Nováčková: Mýty ve vzdělávání

„Vědomosti získané na základě donucení
se neudrží na mysli.“ - Platón

SvobodaUčení.cz

Jak funguje mozek?

Jsme evolučně „odsouzeni“ učit se, to nám umožňuje přizpůsobit se a přežít.

- Mozek přemýšlí rád, při řešení problémů vyplavuje do krve endorfiny.
- Paměť je nastavena tak, že dobře uchovává věci, které nám dávají **smysl**, v nichž vidíme užitek.
- Smysl zároveň slouží jako motivace učit se.
- Dává nám to smysl, protože:
 - ✓ je to pro nás užitečné, přináší to nějaký zisk
 - ✓ získáváme tím sociální kredit, status
 - ✓ vědění je moc, usnadňuje nám řešit problémy
 - ✓ vědět je exkluzivní a dává exkluzivitu svému nositeli

VNĚJŠÍ MOTIVACE

„Klasické školy fungují převážně na vnější motivaci. Uplatňování vnější motivace souvisí s mocenským vztahem k dětem. Děti si na to snadno zvyknou, mnohé se s tím i ztotožní. Vytváří to postoj k životu, k mezilidským vztahům, k práci, že budu dělat jen to a takovým způsobem, abych nebyla potrestaná nebo abych získala odměnu. Ne víc.“ Jana Nováčková

...pro absentující

- Pokud byste chtěli zhlédnout krátký a intenzivní film o svobodné škole Sudbury Valley, na nějž jsme se dívali ve druhé hodině semináře, tady je:

<http://youtu.be/2pQyXgrXrIE>

Co umožňuje svoboda při učení (se)

- ✓ budovat a rozvíjet **zodpovědnost** (nejen) za vlastní učení a jeho výsledek 📌 bez možnosti volby nevzniká pocit odpovědnosti, pouze poslušnost
- ✓ zároveň vás zodpovědnost za vlastní chování a jeho důsledky činí **méně závislími** na ostatních a jejich hodnocení 📌 nečekáte, až za vás někdo něco zařídí, až za vás rozhodne, až vás za něco pochválí či odmění – víte, že je to na vás
- ✓ **hledat a rozvíjet vlastní potenciál** 📌 dosáhnout svého maxima – jednak si můžete vyzkoušet, k čemu máte dispozice, jednak pak můžete zkoušet jejich limity (neuspokojí vás dosažení „jedničky“)
- ✓ nevytváří „mus“, **nečiní** z učení a poznávání nucenou **povinnost** 📌 negeneruje odpor a potřebu úniku 📌 nevytváří ostrou hranici mezi povinnostmi a volným časem, je prostě jen čas a je na mně, jak s ním hospodařím

unschooling

- ✓ budovat a rozvíjet **zodpovědnost** (nejen) za vlastní učení a jeho výsledek 📌 bez možnosti volby nevzniká pocit odpovědnosti, pouze poslušnost
- ✓ zároveň vás zodpovědnost za vlastní chování a jeho důsledky činí **méně závislími** na ostatních a jejich hodnocení 📌 nečekáte, až za vás někdo něco zařídí, až za vás rozhodne, až vás za něco pochválí či odmění – víte, že je to na vás
- ✓ **hledat a rozvíjet vlastní potenciál** 📌 dosáhnout svého maxima – jednak si můžete vyzkoušet, k čemu máte dispozice, jednak pak můžete zkoušet jejich limity (neuspokojí vás dosažení „jedničky“)
- ✓ nevytváří „mus“, **nečiní** z učení a poznávání nucenou **povinnost** 📌 negeneruje odpor a potřebu úniku 📌 nevytváří ostrou hranici mezi povinnostmi a volným časem, je prostě jen čas a je na mně, jak s ním hospodařím

Svobodné vzdělávání - unschooling

„Tajemství vzdělávání je respekt vůči studentovi.“

Ralph Waldo Emerson

Někdy také zájmem řízené, dětmi řízené, přirozené, organické, eklektické, nebo sebe-řízené učení. Žijete a učíte se společně, následujete otázky a zájmy tak, jak přicházejí.

- Více na <http://www.svobodauceni.cz/>

► Článek o zkušenosti absolventa:

- <http://www.svobodauceni.cz/clanek/moje-zkusenost-svobodne-vzdelavaneho-cloveka>

2. domácí úkol z 2., 3. a 4. března

Přemýšlejte o tom, co student, který se vzdělává sám či ve škole typu Sudbury Valley, musí (u)dělat, aby se něco naučil, něčeho dosáhl.

Uvažujte jak o denních či častých úkonech (i mentálních), tak o ojedinělých či jedinečných.

Co mu to přináší?

Co ho to naučí do života?

Bude mít nějaký handicap? Jaký a proč?

Pokud byste hledali podněty, podívejte se na video:

<https://www.youtube.com/watch?v=5uV6hZ4b57g>

Další texty a videa o svobodných školách a unschoolingu najdete na svobodauceni.cz

3. domácí úkol z 9., 10. a 11. března

- Přečtěte si článek na <http://www.svobodauceni.cz/clanek/odmeny-a-chvaleni>
- ...a napište mi, jak to vidíte jako pedagogové a jaké jsou vaše zkušenosti z dětství.
- Zároveň se prosím „projděte“ po stránkách Svoboda učení a napište mi o konkrétních věcech, které vás tam zaujaly.

Jak to může fungovat v praxi?

- maximum autonomie uvnitř hranic
- „voice and choice“
- různé typy práce současně
- umožnit spolupráci
- učit se od spolužáků
- umožnit vlastní tempo
- nemotivovat strachem

Co to znamená pro učitele?

- důvěřovat dětem
- přijmout, že všichni nemusejí umět všechno
- přijmout roli facilitátora učení
- lépe organizovat
- vyměnit moc za vztah
- méně kárat a chválit
- více improvizovat

The background is a solid light blue color. It is decorated with numerous white butterfly silhouettes of various sizes and orientations, scattered across the page. Some butterflies are larger and more prominent, while others are smaller and more subtle. They are positioned in the corners and along the sides, creating a decorative border effect.

Práce s cílem

aneb Když vím, kam jdu, jde se mnohem lépe

UČITEL A CÍLE

PEDAGOGICKÁ VIZE

PROFIL ABSOLVENTA

VÝUKOVÉ A VÝCHOVNÉ CÍLE

na školní rok – měsíc – vyučovací hodinu

ČINNOSTI A OBSAHY VE VÝUCE

STUDENT A CÍLE

OSOBNÍ VIZE ➔ SEBEPOJETÍ ➔ DÍLČÍ CÍLE ➔ VÝBĚR
UČEBNÍCH ČINNOSTÍ A OBSAHŮ ?

- učíme je o tom přemýšlet
- Jednou z nejtěžších věcí v životě je vědět, co chci.
- cíl jako cesta k úspěchu
- vnímání a potvrzování pokroku
- zvládání překážek
- rozhodování

Důležitá poznámka k úkolům

Při pročítání druhých úkolů, které se měly zamýšlet nad činnostmi a chováním žáků ve svobodných školách a z toho vyplývajících důsledků, jsem zjistila, že velká část úkolů se buď obsahově nebo formálně podstatně odklání od zadání či očekávání. Proto chci zdůraznit následující:

- úkol by měl mít převážně odborný charakter, takže pokud v něm něco tvrdíte, mělo by to být podepřené argumenty, zkušeností, názorem autority či výzkumem (jinak se blíží hospodskému tlachání)
- vždycky, i když to tam nebude explicitně napsáno, by úkol měl sloužit k hlubšímu uvažování nad tématem či problémem. Měli byste se pokusit nahlédnout i pod to, co je na povrchu, mělo by být vidět, že jste u úkolu přemýšleli a nenapsali tam první, co vás napadlo. Pak to bude mít smysl pro vás i pro mne.
- přečtěte si zadání, celé, a pak ho následujte, celé. Nevypouštějte ani začátek ani konec, prosím, a odpovídejte na položené otázky. Budu ráda, když mi odpovíte i na něco, na co jsem se neptala, ale až po zodpovězení zadání.
- nepište emocemi. Pokud vás text či zadání popudí, rozhoří, nadzvedne atp., nepište. Vychladněte a pak argumentujte. (vizte první odrážku)
- úkoly, které se výrazně minou se zadáním, budou povrchní, odbyté, šité horkou jehlou, nemusejí být akceptovány, tj. započítány

4. domácí úkol z 16., 17. a 18. března

Popřemýšlejte o vlastní pedagogické vizi a formulujte ji.

Dejte si čas, možná už si ho na takovou věc nikdy neuděláte...

Vize je to představa žádoucího budoucího cílového stavu a má podobu jednoduchého popisu jeho podoby a ideálního stavu, kterého chcete svou prací dosáhnout.

Vize na rozdíl od cíle, je stav ideální a možná za vašeho života nedosažitelný, ale zároveň stav, k němuž chcete přispět, k němuž směřujete.

Vize vychází z osobních hodnot, postojů, představy, jak by měl svět fungovat.

Připomínám a prosím, abyste každý úkol čitelně podepsali v horní části papíru a označili ho dnem a hodinou začátku semináře, např. út 9.20. Díky.

Oznámení 😊

Ve středu 15. dubna ve všech čtyřech seminářích (vizte 2. slide) bude hostem učitel, který metody, o nichž mluvíme v seminářích – práci s cílem žáků, volnost při výběru činností, sebehodnocení, práci s chybou, formativní hodnocení – používá ve svých hodinách na zcela klasické tradiční škole.

Přijďte se ho zeptat, jak to dělá, jak k tomu došel, co mu dělá potíže, co na to žáci a kolegové.

Výzva míří zejména ke studentům pondělních a úterních skupin, aby si udělali čas a přišli na jeden z těchto středečních seminářů (host bohužel nemůže navštívit všechny seminární skupiny).